

Zpráva z 8. ročníku Konference o šedé literatuře a repozitářích

Hana Vyčítalová, Národní technická knihovna

Národní technická knihovna uspořádala 21. října 2015 osmý ročník Konference o šedé literatuře a repozitářích. Konference se konala v Ballingově sále v Národní technické knihovně. I letos byla konference zaměřena na aktuální témata zahrnující šedou literaturu a způsoby jejího zpřístupňování, propojování šedé literatury s publikovanými výstupy z výzkumu a výzkumnými daty, provoz digitálních repozitářů a právní problematiku spojenou s předchozími tématy. Jednalo se o mezinárodní odbornou akci, které se zúčastnili hosté z Německa, Rakouska, Polska, Francie a Slovenska.

Obrázek č. 1 Zahájení konference

8. ročník konference zahájil pan Dobrica Savić z Mezinárodní agentury pro atomovou energii, kde působí jako vedoucí Sekce pro informace z oblasti jaderné energie. Ve své přednášce představil kolekci INIS - The International Nuclear Information System (<https://www.iaea.org/inis/>), která umožňuje přístup k informacím z oblasti jaderné energie. Hlavním tématem přednášky bylo vyhledávání v kolekci, které bylo v roce 2011 vylepšeno, popis funkcí vyhledavače, ale také obecné rady, jak vylepšovat vyhledávání v digitálních kolekcích.

Další prezentace byla zaměřena na propojení šedé literatury a výzkumných dat. Kolegové z Bielefeldské univerzity, Jochen Schirrwagen a Johanna Vompras, vysvětlili, jak řeší propojování šedé literatury s výzkumnými daty v rámci repozitáře PUB – Publications at Bielefeld University (<https://pub.uni-bielefeld.de/>). Zmínili také dlouhodobý plán, jak chtějí na univerzitě s výzkumnými daty pracovat a jak je archivovat a zpřístupňovat.

Obrázek č. 2 Jochen Schirrwagen a Johanna Vompras z Bielefeldské univerzity

Dat z výzkumu se týkaly i přednášky Jany Kratěnové z Technologického centra AV a Matěje Myšky z Právnické fakulty Masarykovy univerzity. Prezentace Jany Kratěnové byla zaměřena na program Horizont 2020 a na pokyny pro příjemce podpory z tohoto programu, které se týkají otevřeného přístupu k publikacím a datům z výzkumu. Užitečné bylo zejména vysvětlení, pro jaké dokumenty a data platí povinnost zveřejnění v režimu „open access“ a kde je zveřejňování pouze dobrovolné. Více s ezájemci mohou dozvědět na českém webu programu Horizont 2020 (<http://www.h2020.cz/cs>) nebo v průvodci vydaném Evropskou komisí (http://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/grants_manual/hi/oa_pilot/h2020-hi-oa-pilot-guide_en.pdf). Prezentace Matěje Myšky byla klasickým právnickým pohledem na status výzkumných dat jako výsledek výzkumu. V přednášce se zabýval rozlišením šedé a bílé literatury a možnostmi, jak naložit s jejich zveřejněním, aniž by se autor dostal do střetu s vydavateli článků.

Druhý blok byl plně zaměřen na digitální repozitáře a jejich provoz. V rámci tohoto bloku byly účastníkům konference představeny dva polské repozitáře. Weronika Kubrak z Varšavské technické univerzity představila univerzitní institucionální repozitář pro vysokoškolské kvalifikační práce a díla zaměstnanců univerzity (<http://repo.bg.pw.edu.pl/index.php/en/>). Univerzita si vyvíjí vlastní systém a snaží se, aby nebyl pouze repozitářem, ale aby poskytoval i řadu dalších funkcí – generování zpráv, bibliografií, statistik, grafů aj.

Účastníci konference dále poznali repozitář AMUR - Adam Mickiewicz University Repository (<https://repozytorium.amu.edu.pl/jspui/>), který představila jeho manažerka Małgorzata Rychlik z Univerzity Adama Mickiewicze v Poznani. AMUR je typickým příkladem institucionálního repozitáře, v prezentaci autorka zmínila typy dokumentů v repozitáři, autoarchivační politiku, standardy pro metadatový popis, právní problematiku i jak univerzita řeší otevřený přístup.

Obrázek č. 3 Definice šedé literatury nemohla chybět – přednášející Małgorzata Rychlik

S přehledem o vývoji i posledních novinkách v Digitální knihovně Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně (<http://digilib.k.utb.cz/>), vystoupil na konferenci Lukáš Budínský. Výsledkem snahy knihovny UTB je repozitář vysokoškolských kvalifikačních prací, které jsou plně přístupné veřejnosti. Samozřejmě nebyl to proces bezbolestný – autor příspěvku zmínil problémy s postupnou elektronizací textů, jmenným i věcným popisem, formáty prací, omezeným přístupem a řešením těchto problémů na UTB.

Michal Koščík z Právnické fakulty Masarykovy univerzity si letos připravil přednášku o odpovědnosti za obsah repozitáře, konkrétně se zabýval otázkou, kdo ručí a měl by ručit za obsah institucionálního digitálního repozitáře, zda zaměstnavatel nebo zaměstnanec. V přednášce zmínil klasické problémy, se kterými se provozovatelé repozitářů běžně potýkají - témata zaměstnaneckých děl, školních děl, spoluautorství i téma otevřeného přístupu versus zájmy vydavatelů.

Obrázek č. 4 Posлуhači v Balligově sále v NTK

Poslední blok konference zahájil Joachim Schöpfel s kolegyní Cécile Malleret z Francie přednáškou o znovuvyužití výzkumných dat, vznikajících v rámci studentských disertací. Ve své prezentaci zmínili obvyklé problémy s daty připojenými k disertacím – různorodé obsahy a formáty dat, různé způsoby dodání dat, různé varianty zpřístupnění, chybějící popis dat atp. Vysvětlili také, jak se snaží na univerzitě v Lille tyto problémy řešit.

Velmi zajímavá byla přednáška Pavly Francové z NTK, která se spoluautorkou Stephanie Krueger poskytla posluchačům odlišný náhled na publikování výstupů z výzkumu, a to z pohledu vědce. Prezentaci zahájila popisem svého vlastního pátrání po dostupných zdrojích informací a dat z oboru biomedicíny, včetně výsledků své rešerše. Následovala ukázka, jaká data může autor během výzkumu získávat. Závěr přednášky patřil problémům, se kterými se musí vědec potýkat, pokud chce data zveřejnit v digitálním repozitáři – velký objem dat, různorodost dat, převod dat do přehledné podoby srozumitelné dalším odborníkům.

Konferenci zakončil Stanislav Caletka, který představil činnost Parlamentního institutu a dokumenty vznikající v rámci jeho činnosti. Parlamentní institut poskytuje služby jak poslancům a senátorům, tak i veřejnosti, a to především zpracováním studií, analýz, podkladů a odpovědí na dotazy. Část těchto zajímavých dokumentů je veřejně přístupná na webu Parlamentního institutu nebo v Národním úložišti šedé literatury.

Sborník z konference a prezentace budou opět dostupné na webu konference (http://nusl.techlib.cz/index.php/8_rocnik_konference), v Institucionálním repozitáři NTK a v repozitáři NUŠL, kde je možné si už teď prohlédnout prezentace přednášejících (<http://bit.ly/1H4c1b4>). Jednotlivé příspěvky pak vyjdou začátkem příštího roku ve speciálním čísle časopisu The Grey Journal.